

FEDERATIUNEA

Diurnalu politicu, literariu, comercialu si economicu.

Va esi Mercuri-a, Vineri-a si Dominec'a.

Locuint'a Redactorului:

Cancelari'a Redactiunii:

Strat'a Morariloru Nr. 13.

Serisorile nefrancate nu se voru primi decâtu numai de la corespondentii regulari ai „Federatiunii“
Articlii tramisii si nepublicati se voru arde.

Pretulu de Prenumeratiune:
Pre trei lune . . . 3 fl. v. a.
Pre siese lune . . . 6 fl. „
Pre anulu intregu . . . 12 fl. „

Pentru Roma:
pre an. intregu 40 Lei n. = 16 fl. v. a.
„ 6 lune 20 „ = 8 „ „
„ 3 — 10 „ = 4 „ „

Pentru Insertiuni:
10 cr. de linia, si 30 cr. taps'a timbrale pentru fiesce care publicatiune separatu. In Loculu deschisuu
20 cr. de linia
Una esemplariu costă 10 cr.

Pest'a, 7/19 ianuaru, 1869.

Cuventulu de tron, prin carele imperatulu Napoleonu au deschisu ultim'a serie de siedintie ale sesiunii actuale, se considera a fi de bunu auguriu pentru manutienerea pazei europene, celu putieniu impresiunea generala este acést'a, si cei ce dorescu pacea cu totu pretiulu grabescu a constatà acést'a impregiurare. Imperatulu Francesiloru este dedatu a vorbi cu multa incredere in poterile Franciei, cari asta-di, ca-sî mai nainte, sunt concentrate in manele sale. Intielesulu cuvintelor sale porta in doua directiuni, batendu sieu'a ca sê intielega calulu, va sê dîca, atâtu nemultumitoru d'in tiera, cari sunt satîi de fericirile imperialismului, si alu caroru numeru cresce pre dî ce merge, câtu si dusmaniloru straini, imperatulu dâ sê intielega, câ este gat'a armatu d'in crescutu pana in calcâie. Nu cunoscemu acea potere dusmana carea ar amenintia Franci'a; pote fi câ existu dusmani ascunsi ai dinastiei napoleoniane, cari uniti cu malcontentii d'in intru, punu tota silintia pentru restornarea ei, dar in contr'a acestoru uneltiri nu credemu ca Napoleonu sê aiba trebuintia de atâta sila de voinici cu arme perfectiunute, — imperatulu francesiloru are altu terenu de activitate pentru ostasii sêi setosi de gloria, — timpulu se apropia candu vomu potè ghîci unde jace acelu terenu, — séu pote fi câ enunsiandu-se principiulu de neinterventiune, precum vedemu câ s'au si facutu in conferinti'a de la Parisu, este mai usioru a-lu sustienè, bine armatu, decâtu numai cu prestigiulu si cu man'a gola. Daca ar fi asiè atunci tote poporele aspiratorie la libertate ar salutà pre Napoleonu precum lu salutase cu ocaziunea campaniei italice, — atunci se pote sperà, câ si er'a desarmârii generale este aproape. Acestu triumfu ar fi celu mai mare pentru fericitulu realisatoriu, mai mare decâtu pote ambitiunà chiaru unu Napoleonu insu-si. Onorea acestui triumfu inse nu o va avè pana candu nu va fi realisatu principiulu de natiunalitate, a carui-a flamura o apucase d'in manele poporeloru si o innaltiasè cu atâta vigore.

Pentru ca Europ'a sê pota scapà de plag'a cea mare, de milioanele cele multe a ostiriloru neproductive, cari nu numai storcu medu'a poporeloru, ci impèdeca desvoltarea loru si amenintia libertatiele abîe cascigate, — scurtu, pentru ca desarmarea generala sê se pota efeptu, este necesariu ca elementulu germanu sê-si védia consumata uniunea, Itali'a sê-si aiba vechi'a capitala, Marele Turcu sê tréca mârile reintorcandu in Asi'a de unde a venitu, lasandu poporeloru crestine ereditatea ce li compete, éra marile poteri sê le ajute a se grupà ele pre bazea principiului de natiunalitate, in staturi independinti, si confederate pentru a-si potè aperià mai bine libertatea; ar' mai fi si alte lucruri in strinsa legatura cu aceste, de realisatu, dar' parte nu se potu spune de acum, parte sunt mai secundarie, si spre realisarea celoru de mai susu, ca principale, inca se recere unu tempu cam indelungatu, in tota intemplantia mai lungu decâtu viet'a unu omu, nu credemu ca cunun'a cea de lauri, dreptu recompensa pentru pacificarea si desarmarea europeana sê pota incinge templele lui Napoleonu, initiatoriulu acestei mari idei, va trece pote o generatiune intrega, de nu mai multu pana candu Europ'a frementata si sguiduita d'in temelie va est' d'in acestu periodu de transitivne. Istori'a inse va pastrà cea mai frumoasa pagina a sa pentru numele celui ce au sciutu servi principiile cele mari a le secului, contribuindu spre realisarea loru.

Ce mai facu carpacii la Paris? voru intrebà cetitorii nostri, si noi n'avemu sê respondemu altmin-

trece decâtu câ d'insii intr'adeveru carpescu tiundr'a marelui Turcu, pre carea si pana acum pusesè petece de anglia uina miie si asia o cocia, câtu posesoriulu bietu semena a voda tiganescu, cu tote aceste vod'a turcescu crede câ tiundr'a lui e frumoasa si 'câ lu-va mai seuti de frigu si de ventu. Credinti'a lui lu-va mantul acusi, candu petecele forfecate voru cadè unulu câte unulu si va remanè numai cu gulerulu, atunci carpacii cu mare multumire voru potè eschiamà „noi l'am imbracatu!“

Dechiaratiunea conferintiei de Paris se va comunica guvernului grecescu si pana la respunsu membrii conferintiei voru sta in permanentia, ca sê vedea ce mai au de facutu. Se dîce câ in conferintia se facuse vorba de *esecutiune* in contr'a Greciei de nu s'ar supune dechiaratiunii mariloru poteri, dar' se adauge totodata câ acést'a opiniune a fostu forte slabu representata, numai bolnavii, frati ai doriloru, au intetit-o, dar n'au fostu spriginiti. Insa si Angli'a, despre carea diariile austromagiare dicea in gur'a mare câ tiene cu patimasii de langore, si-au revindicatu onorea de a luà initiativ'a pentru conclusulu adusu, ca de esecutiune in contr'a Greciei vorba sê nu fia. Se dîce câ neci Turculu insu-si nu e multumitu de conclusulu conferintiei si câ este resolutu a-si recascigà prestigiulu prin noroculu armelor. Au trecut bab'a cu colacii, dîlele lui cele de gloria au trecut si nu voru mai intorce.

Intr'aceste in Orientu pregatirile la resbelu se facu cu activitate indoita, nu trece o dîna ca sê n'audîmu de inarmâri, pregatiri, transporturi noue de arme, etc. In scurtu se va alege daca dieulu Marte are sê domnesca intru acestu anu, séu pacea carpaciloru va mai vegetà câtu-va tempu.

Din comitatulu Dabacei 17 ianuaru 1869.

Comitetulu prefecturei (comitatu) acesteia a fostu convocatu pre 15 l. c. ca sê faca lucrâri pregatorie pentru alegerile dietali. Membrii infatisati cu ampoiati cu totu au fostu 57 insi, intre acesti-a vre o 10! romani. Mai nainte de a se deschide siedinti'a comitetului sub presiedinti'a prefectului, toti intiegentii romani si magiari au fostu pofiti la o conferintia privata, in carea sê se dreaga list'a candidatiloru unei-a si altei-a pârti. Romanii inca au luatu parte la conferintia fâra de a voi sê spuna cari sunt? séu voru fi candidatii loru? fiindcâ in privinti'a acést'a inca nu se consultasera, avendu inca tempu de ajunsu pana la alegeri. Cu tote aceste, schimbarea de idei nu au tienutu-o a fi de prisosu, si pentru ace'a si unulu si altulu a vorbitu la obiectulu propusu de presiedintele conferintiei: Alesandru Bethlen.

Mai nainte de tote fostulu ablegatu d'in comitatulu Solnocului interioru Colomanu Bethlen propune ca sê se realega d'in Dabac'a fostii ablegati contele Samuilu Vasiliu si Iosifu Kethely, la acést'a propunere s'a respunsu d'in partea unora cu „éljen.“ Unu membru romanu alu conferintiei ar tienè de dreptu ca dupa ce la sesiunea trecuta a dietei, Dabac'a a tramisu doi ablegati magiari si acesti-a au conlucratu la aducerea legiloru de uniune si natiunalitate asiè de funeste pentru romani, — sê se tramita acum doi deputati romani, cari sê se alipesca de partia care va avè intentiunea de a transformà legile acele nefavoritorie pentru noi. Propunerea acést'a, firesce nu a fostu salutata cu „éljen.“

La conferintia au participatu si doi canonicii — asta impregiurare o amintescu, pentrucâ fiindu acum episcopatululu de Gherla vacantu, dnii canonicii afla cu cale, prudentu si de filosoficu a tacè si a nu politisà*) — unulu d'intre canonicii de fatia a propusu ca d'in Dabac'a sê se alege unu deputatu romanu si altulu magiaru, va sê dîca romanii sê pacteze cu magiarii in acestu intielesu. Unoru d'intre magiarii neci acést'a propunere nu li-a placutu, dicendu, câ sê nu vorbimu despre romanu séu magiaru, ci alegatorii aléga pre cine voru vre ei, fiindcâ alegatoriloru

*) Dar daca episcopatululu inca va tacè cu mare prudintia pentru Domni'a loru?
Red.

nu li se pote obrude nimenea; pre langa tote aceste partea cea mai mare a inteligintiei magiare, ar vre sê se alege unu romanu, deca acelu-a ar primi de basa politic'a inaugurata de majoritatea dietei trecute. Conferinti'a s'a desfacutu fâra resultatu si nu au statoritu cine se fia candidatii de ablegati, fiindcâ d'intre 6—7, propusi de unulu si de altulu, nu s'au potutu primi doi cari se placa la toti.

Romanii mai nainte de a merge la conferinti'a mista, se invoise a nu pactà cu magiarii, pentru impartirea deputatiloru, fiindcâ prin acést'a numai s'ar demoralisà poporulu si chiaru acei-a inca, cari avendu consciinti'a loru de romanu, si au remasu necorupti de cortesiele magiare, aru deveni indiferenti prin atare pactu si s'ar mirà, cum pote cine-va pofiti de la elu, ca sê voteze pentru unu candidatu magiaru; mai cu scopu au aflatu romanii, ca sê-si aiba ei pre candidatii loru in ambe cercurile de alegere, ca alegatorii nestrucati si necumperati de manile cele necurate a fostiloru domni, sê merge mangaiati acasa la familiile sale, câ nu si-au vendutu consciinti'a pentru cogiele lui Pist'a. Romanii prè bine vedu, câ fatia cu coruptiunile deprinse de magiari, si fatia cu influintiarea si terorizarea organeloru guverniale, forte putiena sperantia potu avè de a reesè cu candidatii loru, de-sî alegatorii romani sunt in numeru mai mare decâtu cei magiari — de ora-ce nu toti alegatorii romani sciù câtu e de pretiosu dreptulu de alegere, si apoi in giurulu séu multi nu au câtu unu preotu, invetiatoriu séu altu inteligente romanu si neinteresatu care sê-lu lumineze si sê-lu indrepte, éra o parte d'in alegatorii su-nobili „opincari“ cari amagiti de colegii loru aristocrati si privilegiati viseza merèu la tempurile candu nu voru avè a platì darea, feciorii nu li voru fi soldati si nu voru merge la facerea drumului, precum fusese mai nainte de 1848 — acesti-a nu voteza cu „prostii“ pentru romanu, ci pentru ore care „grafu“ séu „baronu“ si asiè nepotendu-se concentrà tote voturile romane in candidatii loru, trebue sê invinga totu de-un'a acei-a, cari au sciutu pentru ce sê sustiena si mai incolo legea electorala transilvana de-pana acuma.

Dupa ce conferinti'a privata s'au desfacutu fâra resultatu, D. prefectu au deschisu siedinti'a comitetului cu o vorbire in care a intonatu necesitatea, ca sê alegemu ablegati de partia guvernului, fiindcâ tempurile sunt grele, critice si schimbarea de guvern ne-ar aduce mari incurcature; s'a procesu apoi la arondarea a doue cercuri de alegere, fiindcâ in legea electorala transilvana nu-su determinate priu lege cercurile si locurile de alegere. Comitatu Dabacei s'a impartitu in doue, partea de susu va alege deputatu in Hid'a, éra partea de josu in Gherla. Dupa acést'a s'a alesu comisiunea centrala d'in 44 membri, d'intre cari numai 11! romani, si d'intr'acesti-a inca doi cari nu sciù scrie neci ceti, de-sî s'ar fi potutu alege in loculu loru barbati inteligenti, inse fratiloru magiari asiè li-a placutu.

Dupa ce s'a arondatu cercurile de alegere si s'a alesu comisiunea centrala care va face tote dispusitiunile relative la alegeri, s'a alesu inca unu esactoru comitatensu si inchiaindu-se siedinti'a comitetului, membrii s'au intrunitu la prandiulu datu de prefectulu, unde s'au radicatu mai multe toaste.

Veti fi curiosi a sci, ore romanii Dabaceni n'au facutu vre o dechiaratiune pentru sustienerea drepturiloru loru, primit'au de bunu si fâra de observare tote ce s'a facutu de deputatii romani transilvani in diet'a Ungariei si vreu seriosu a participà la alegerile dietali? La aceste intrebâri vi dau urmatoriele desluciri:

Mai nainte de a intrà in siedintia membrii romani ai comitetului, formulase o motiune sustenenda la comitetu in carea au cerutu sê se enuncie: câ, de ora-ce uniunea Transilvaniei cu Ungaria s'au facutu fâra seluà in considerarea dorintiele romaniloru, deputatii transilvani au fostu chiamati numai la actulu incoronarei, si legea cea nedrepta electorala nu s'a modificatu — comitetulu comitatensu nu va esecutà ordinatiunea ministrului de interne relativa la alegerile dietali, prin urmare nu va tramite deputatii la diet'a d'in Pest'a. Motiunea scrisa ni intielesulu acestu-a au

subscrisu-o membrii cei independenti ai comitetului si unulu d'ntre ei a luat a supr'a-si insarcinarea de a o immanua comitelui supremu si de a o motiva inaintea lui. Spre cea mai mare uimire a nostra inse membrulu respectivu, care in prediu'a siedintiei comitetului ne promisese atatea lucruri bune si frumoase, a tacutu ca pescele, de si motiunea a fostu asiè de inocinta si intr'unu tonu suavu compusa, câtu respectivului nu i s'ar' fi intemplat neci o neplacere *) si nu ar' fi facutu ca sè ni-se cutriere speranti'a ce asiediasemu in Dnia sa pana acum, si asiè fiinducâ s'a fostu statoritu, câ amplotiatii sè nu subscrie motiunea, era domni independenti atâta dependintia aretara, romanii d'in Dabac'a cari totu-de-un'a au fostu la culmea misinei lor, se a aretara poltroni si la si chiar' atunci, candu e vorba „de a fi séu a nu fi“ si candu e amenintata cu morte esistintia nostra nationala. Tacuramu tocm'a atunci candu fratii Sabiani si Devani (cottulu Salnocului inter.) aretare semne de vietia si ne-au indemnatu la colucrarea solidara receruta de tempurile grele in care traimu.

Inainte de incheiare nu potu sè nu desaprobezu fapt'a unui d. canonicu, carele, de-si ne-amu fostu preintiesu câ in conferintia privata mista nu vomu candida, totu-si a propusu d'in partea romaniloru pre D. Samuila Porutiu secretariu gov. d'in Clusiu, ca candidatu de representante pentru cerculu de josu alu Dabacei. N'avemu nemica in contra' persoanei Dlui Porutiu, lu cunoscemu de omu dreptu, onestu si romanu bunu, inse nu credemu câ Dsa, ca unulu ce sierbesce de multu statului si are si dreptulu la pensiu, sè se espuna periculu de a fi destituitu d'in oficiu, séu de a veni d'in Pest'a ca renegatu acasa; si candu s'ar' alege de deputatu un'a d'in aceste i s'ar' intempla de siguru, pentrucâ deca nu ar' spriginî pre guvernul ar' perde gratia ministrului respectivu si l'ar' dimisiunâ pregratosu d'in oficiu, era inaintea romaniloru si-ar' perde reputatiunea si numele bunu ce-lu are, pentru ace'a, noi dabacanii, ne-amu determinatu, câ la tempulu séu vomu candida doi barbati independenti, a caroru programu si convingere sè fia identica cu programulu si convingerea generala a romaniloru, adeca: **natiunalitate romana recunoscuta, si drepturi politice nationale.**

Despre cele ce vomu face séu nu vomu face, voiu reportâ la tempulu séu. **)

Napocanus.

Blasiu, 16 ian. 1869.

Cu ajutorulu lui Ddieu ajungemu si noi a ne bucura de dâri constitutiunali. De la comitatu s'a tramisu pre facia una chartia, prin care

*) Independintii (!) Dloru vostre sunt admirabili. Independintia si lucru placutu = Lucru domnescu legatu cu atià, séu (pentru ca sè intielega si nemesii dv.) „fâbol vas karika.“ Red.

**) Ve rogâmu, totodata rogâmu pre dd. carturari de prin tote comitatele ca sè binevoiesca a ne incunoscintia de tempuriu si mereu despre tote miscamintele electorale. Apoi pentru a nu pune pre dd. amplotiatii in neplacut'a alternativa (romanesce „cornu de capra“) de mai susu, nu-i candidati si nu-i alegeți. Dorere inse câ amplotiatii romani nu si-aducu a minte, câ parintii si strabunii lor au traitu fâra functiuni, ce e dreptu, n'au traitu prea domnesce oi saracesce, dar' libertatea si domnia nu se casciga prin servilismu, ci prin abnegatiune si sacrificie mari. Red.

FOSSIOARA.

Romanii d'in Macedoni'a si poesi'a loru populara.

I.

Romanii d'in Macedoni'a sunt forte putienu cunoscuti la noi, ér' despre poesi'a loru populara, credu câ pentru prim'a ora se aude in Romani'a. Romanii trebuie sè se cunosca mai bine intre d'insii, ori câtu de departati aru fi unii de altii, pentru câ sunt de una si aceea-si familie, si cei mai tari sè ajute pe cei mai slabi, si cei mai luminati sè lumineze si pe cei neluminati; câ-ci, daca nu se cunosc, nu simpatizeza nici nu se ajuta, si atunci celoru mai gloriosi li este rusine sè se dica frati cu cei mai obscuri, ér' acesti-a urescu pe acei'a, si asià mai tardu pe langa departarea si desbinarea ce se face intre d'insii, fatala si pentru unii si pentru altii, si numele nationalu se compromite de cei mai slabi si nefericiti. Cu acèsta gandire m'am decisu sè scriu articulu de fatia si sè tratezu despre Romanii d'in Macedoni'a si poesi'a loru populara, câ-ci ei sunt si se dicu frati cu Romanii de aici. Mi-am alesu acèsta materia, pentru câ numai in poesi'a populara pote ceti cine-va in adunculu inimei unui poporu, ca sè veda ce a suferitu si de ce; apoi ce lucruri l'au bucuratu, câ-ci poesi'a populara nescrisa este cartea in care poporulu si-incredintieaza secretele inimei sale, si cine a suferitu simpatizeza cu cei care au avutu acelea-si suferintie.

II.

Altii au tratatu mai pe largu despre Romanii d'in Ma-

omunii se chiama a contribul de buna voia la monumentulu lui Bem, — si cumu se pare si se pote judecâ d'in urmari, pre ascunsu una instrutiune pentru solgabirae, prin care li se impune a face, ca fia-care comuna sè participe la colect'a ace'a.

Eu nu am nece una superare, pentru câ magiarii vreau sè eterneze memori'a lui Bem prin monumentu; dia contra me bucuru. Câ Bem intru adeveru a fostu amicu libertatii si inmiculu despotismului si alu nedreptatii. Câ Bem cu mare zelu si multa abnegare a trasu abi'a, ori-cand u a cugetatu, câ pote face cu ea unu servitiu libertatii.

Ce nu-mi place in Bem este superficialitatea cu care a judecatu lucrurile, candu a cugetatu câ si un-gurii lupta pentru libertate!

Dar' sè marturisimu, ce este dreptu. Bem in lupt'a pentru pseudo-libertatea magiara n'a voitu a-si intorce armele sale de a dreptulu in contra' romaniloru, *) s'a nevoitu a tienè disciplina in trupele de suptu comand'a s'a si intru nesuintia acèst'a facundu procesu scurtu a trasu inaintea liniei pre câti-va omeni de ai séi, cari cugetau, câ eroismulu magiaru intru nemicu nu se pote aretâ mai chiar, ca intru despoierea romaniloru si a sasiloru paciuiti.

Inse acèsta nesuintia de a tienè disciplin'a nece dupa natur'a, nece rezultatele ei nu merita ore-cari semne de recunoscintia d'in partea romaniloru Transilvani.

Si chiar' daca ar' meritâ nu sci u in ce mod u ar' fi chiamati domni de la comitatu a face ca romanii se plinesca una atare detorintia a lor.

Asiè este, candu oficialii comitatului facu pre comune se contribuiesca la monumentulu lui Bem, trecu preste limitele potestatii lor si-si batu jocu de sentimentele cele mai fragele ale poporatiunii, carea in comunele acestui comitatu este, séu curatu séu in maioritata romana.

Pofiti boiari de la mes'a verde d'in Aiudu, cari voi ve alegeți pre voi insi-ve si pre cine afla gratia in ochii vostri, cari lucrati in numele poporului fâra nece unu mandatu de la poporu, faceti pre banii poporului câte unu monumentu si pentru Lorandu Lépes, Verbötzi, Kato-tona Miklós si alti „binemeritati“ pentru poporu! Lasati cultur'a poporului, nu grigiti de comunicatiune, nu ve frementati cu administratiunea, nu ve dora capulu de justitia; câ tote aceste sunt in flore „in statulu magiaru celu cu constitutiune milenara.“ Faceti pre banii poporului monuminte la cei, ce au contribuitu spre apesarea poporului, — câ intru acèst'a ve va cunosce pre voi lumea, câ sunteti ade-verati urmatori ai lor.

Vien'a, 3/15 ianuaru 1869.

Pentru ce ore momentele apesatorie si neplacute paru a fi de o durata asià de lunga, era orole de placere trecu asià de rapede in vietia omului? De ce decurgerea celoru a o credemu, o sentimu câ tiene mai multu decâtu o eternitate, precandu cele d'in urma sbora ca o nelucire zimbitoria, disparu ca unu dulce visu? Au nu poteâ ceriulu, schimbându

*) Este lucru cunoscutu, câ Bem 'au dechiaratu câ d'insulu nu va luptâ in contra' Romaniloru, cari inca se lupta pentru libertatea loru nationala, si este cunoscutu mai de parte, câ acestu erou alungandu pre Ciani, au pusu capeta ticalosiloru barbare a le acestui asiatu, cu tote aceste romanii, a fara de stim'a ce merita fapt'a drepta si onesta nu-i detorescu nemica. Red.

cedoni'a; *) noi aici despre ei vomu dice atâta, câtu va fi necesaru pentru ca lectorii sè si-pota face o idee despre trecutul lor, despre locurile ce locuescu, despre numerulu poporatiunii, despre dialectulu lor si apoi vomu trece la poesi'a loru populara.

III.

Candu dicemu Romanii d'in Macedoni'a, nu trebuie sè intielegemu numai pe Romanii, cari locuescu in Macedoni'a, ci pe toti Romanii, cari locuescu prin Turci'a si Greci'a, sèu mai bine pe toti Romanii de a drept'a Dunarei cari in cartile istorice se dicu Romani Aureliani. Numele de Romani d'in Macedoni'a séu Macedono-Romani dateza de la 1860, de candu in Bucuresci s'a instituitu unu comitetu pentru introducerea limbei Romane in scole si biserece la acei Romani. Numele dar', Macedono-Romani nu este tocmâ nimeritu; Aureliani, nici nu este cunoscutu acolo; Vlâhi, nici nu lu-primescu, le suna reu la urechi. Numele celu mai nimeritu pentru ei ar' fi Rumelioti, de la Rumeli'a, nume actualu alu provinciiloru ce locuescu, nume pe care lu-cunosc si ei si lu intrebuintieza une ori, candu voru sè-intielega pe toti Romanii de acolo, afara de cei de aici. In timpuri mai ferice pentru ei, candu au ocupatu acele locuri, le-au numitu Rumeli'a, spre suvenirea vechei lor patrie Romani'a De aceea noi aici vomu numi Rumelioti.

IV.

Rumeliotii, de-si in departare si fâra nici o comunica-

*) Vedi Pouqueville, voyage en Grèce. T. II. — Calatorii la Romanii d'in Macedoni'a, de D. Dimitrie Bolintineanu. Bucuresci 1863.

rolele, sè imprumute insusirea duratei mai lungi gustârei de caste placeri si bucurie, pentru ca estu-modu cursulu vietiei omului pre pamentu sè devina mai linu, mai putienu sbicuitatu de furtune, si sortea lui mai ferice, mai suportabila? Ah, câ-ci, precum canta poetulu,

Vietia nostra curge ca unu riu de roua,
Cand u o bucuria ni suride noua...

Cu acestu séu asemene resentiu in anima se despartira de buna sema toti partasii la banchetulu, ce Societatea lit. soc. Romani'a a janimei rom. stud. in Vien'a lu-dede in preser'a anului nou 1869. A fostu acel'a o solemnitate pomposa, o ocaziune de cordiali stringeri de mana si imbracisâri fratiesci, o rara festivitata natiunale-rom. in capital'a Austriei, o serbatore in fine de bucuria, dar' inse de bucuria, ce trecu prea rapede, asià de rapede — ca unu dulce visu.

Fia-mi inse ertatu alu descrie aici ce-va mai in detâiu.

In frumos'a sala elegantu decorata a otelului „La calulu albu“ in promemorat'a sera la 7 1/2 ore mai numai accentele dulci si sonorei limbe rom. bateau cu suavitate la urechi. Juni si ospeti erau intr'unu numeru de 85 deja adunati; intre cesti d'in urma anume p. t. dd. Vas. Barda adv. rom. in Vien'a, dr. Greg. Silasi v.-rectore, Const. Pesiakovu proprietariu mare d'in Craiova, Jancu Muresianu si Joane Perlea comercianti s. a. Deci asiediandu-se cu totii la mese, presedintele Societatei d. Aureliu Muresianu salutâ pre cei adunati cu câte-va cuvete cordiali, si dupa acèst'a, intre pauzele d'intre singuratecele mancâri servite, se esecutâ urmatorulu programu:

1. Romanu verde ca stejariulu de V. Alessandri, music'a de J. Vorobchieviciu, cantatu de corulu societatii.
2. Trio pentru pianu, flauta si violoncelu de J. Haydn, esucutatu de J. Rossignol si N. Manussi ca ospeti si C. Dimitrescu.
3. Declamatiune de Leu. Muresianu.
4. Banchetulu, music'a de Vorobchieviciu, cuvetele lui G. Teutu, cantatu de corulu societatii.
5. Duetu concertantu pentru violina si violoncelu de Leonard et Servais, esecutatu de R. Clencu si C. Dimitrescu.
6. Parabola compusa si dechiamata de G. Rusu.
7. Steluti'a, poesi'a lui V. Alessandri, music'a de B. Florescu, cantata de Gabr. Socoru.
8. Adiulu venatoriloru, music'a de Mendelssohn, cantatu de corulu societatii.
9. Declamatiune de B. Ratu.
10. Fantasia romana pentru violina de E. Caudella, esecutata de R. Clencu.
11. Il Zefiro, music'a de Bellini, cantatu de Lud. Cervellini.
12. Romantia de A. Franchomme, Valse brillante de S. Lee, si Doina, esecutate pre violoncelu de C. Dimitrescu.
13. Cuvetare festiva, rostita de Aur. Muresianu.
14. La 12 ore Desceptate Romane, imnu nationalu, cantatu de totu unisonu.

Frumosulu programu fu inca si mai frumosu esecutatu. Indata prim'a piesa „Romanu verde ca stejariulu“, cantata de corulu voc. sub conducerea zelosulu teneru artistu C. Dimitrescu, secerâ atâte aplause de complacere, câtu trebul sè se repetiesca; nu mai putienu si pies'a „Banchetulu“ cari ambe sunt puse in quartetu de landabilulu preotu bucovineanu J. Vorobchieviciu. — Cu music'a voc. sustieneâ o nobile emulatiune music'a instrumentele cum si prea frumocele declamâri ale dloru L. Muresianu (câtra martirii rom. d'in 1848, poesi'a de A. Muresianu), B. Ratu (La Romani, poesi'a orig. insufletita), G. Rusu (o parabola plina de spiritu adeveratu nationalu, in carea d'in suferintiele natiunei nostre seculari si d'in cauzele lor se deduce si indegeta calea ducutoria câtra unu viitoriu mai ferice.) — Ce se atinge de music'a instrum., numerii 2 si 5 ai programulu fure esecutati de respectivii cu o destie-

tiune cu Romanii de aici, au sciutu totdeun'a si pana asta-di câ esista aici o Romania, pe care spre distingere o numescu dupa Greci Vlâhi'a, si câ Romanii de aici vorbescu Romanesce ca si ei, si câ sunt de aceea-si origine. Poporulu scie acèst'a, nu d'in carti, ci d'in traditiunile stramosiesci perpetuate pana in diu'a de asta-di, câ ei sunt dusi acolo de aici. Numai Romanii d'in Greci'a, Peloponesu si câte-va orasie d'in Tesali'a, Epiru si Macedoni'a pretindu câ sunt veniti d'in Itali'a de-a dreptulu. De candu inse Grecii au pierdu in-fluintia d'in Tier'a Romanesca si au inceputu a se agitâ cestiunea monastiriloru inchinate, Rumeliotii au cunoscutu si mai bine Romani'a, si acèst'a o datorescu diareloru Grecosci, care atacandu si batjocurindu tote d'in Tiara, Domnitori, Ministri, Deputati, Armata, Cleru, Instrutiune publica, Teatre, Diuare, etc., au facutu pe Rumelioti si mai cu sema pe studentii de acolo sè schimbe opiniunile ce si-faceau in scolele grecesci, despre Romanii de aici. In scolele grecesci unde invetiau si invetia carte inca si asta-di, junii Romani audiau de la profesori, câ Romanii de aici sunt de rasa Mongola, *) amestecati cu Schythi, Tatari, Ostrogoti si nu sci u ce, câ sunt iloti, câ n'au religiune, câ sunt selbetei, barbari fâra nici unu viitoriu. Candu le diceau, câ si ei (Rumeliotii) sunt rudenie cu acesti Mongoli, si pe de alta parte ridicau pana in ceriu glori'a vechiloru Eleni, faceau pe teneri sè li fia rusine de numele de Romanu, si discragiati sè ide numele de Grecu. Dovada câ toti Romanii, care de acolo veniau aici, si intre Romani, se dau de Greci. De atunci Rumeliotii si-formare alta

*) Vedi intr'altel' Γενική ιστορία των Παρωρηνησωδου Vol. I. Dani'a (Istoria Universale de Paparrigopulo profesoru la universitatea d'in Aten'a.

ritate și precisiune, se poate dice, adevărată artistică; fresce înse că mai multă și încântată animele române ale celor de față „Fantasi” a rom.; executată de junele violinist de mare speranță R. Clencu; era apoi perfecțiunea de maestru, cu carea D. C. Dimitrescu a jucat pe violoncelu „Fantasi” a cu „Vaisulu brilant” și mai pre susu de tote „Doin” a (acéstă „espresione viua a sufletului românesc și plângere doioasă a patriei rom. după gloriă sa trecută”, precum dice Alesandri), a provocat cele mai meritate aplauze de recunoștință d’in partea tuturor ascultătorilor. D. Const. Dimitrescu e stipendist d’in Romani’a și elevu alu conservatorului de aici, și ca atare castigă cu finea anului scol. tr. pentru progresulu său eminent medali’a de aur. Nu dicem dară multu, cându afirmăm, că numele dlui Dimitrescu preste scurtu va fi numit în lumea artistică cu onore și spre fal’a Romaniei; numai se nu face mai tardiu cum-va ca altii, d. e. ca D. Voinescu, carele după-ce înainte cu 4—5 ani era-si ca elevu violinist alu conservatorului vienesu dobândise asisiderea medali’a de aur și sternise speranță totu asemeni de îndreptățite, a-di se spune, că si-ar’ fi parasitu mai de totu vior’a; era unu altu artistu rom., D. Alesandrescu, e ce-i dreptu și asta-di operist, îngagiatu ca primu tenore la teatrulu regal d’in Turinu, dorere înse, nu mai figureza sub numele său românesc, după care și natiunea sa ar’ participă încātu-va d’inimbulu ce-i impresora fruntea, ci sub pseudonumele Urio. — Pre urma partea musicale a serei o completă în modu pre demnu cantulu sonor și cu suavitate modulatu alu studintelu italianu floromanu D. Lud. Cervellini, în solulu „Il Zefiro.”

De sine se întielege, că unde domniă atât’a voia buna, atâtu entusiasmu, acolo nu puteau să lipsesca nici toastele, mai alesu, că solemnizantii erau Romani, și Romani au la atari ocaziuni datin’a să „îchine.” Sirulu toasteloru lu deschișe D. Dr. Gr. Silasî, carele reprivindu la negrele conjurațiuni și legiuri de estirpare, facute în trecutulu contr’a gîntei rom., dice, că de-sî multi adversari de ai noștri au subscrisu acele sentințe de morte, Ddieu înse lo donegă suprom’a sanțiunei și în locu de morte, otari desteptarea și reinvierea natiunei rom., și înca reinvierea spre unu venitoriu mai gloriosu; că garantii’a acestui-a i-sunt bravii juni rom., pre cari i-observa cu multa a animei bucuria luptandu sub stindardulu cu devisele „credința tare în venitoriu gloriosu alu natiunei rom. și lucrare neobosita spre ajungerea aceluia-si”, la cari i-roga să mai adauga a trei’a, adeca morala portata de religiune, pre care pastrandu o parinții și stramosii noștri cu scumpatate, Romanulu în butulu barbareloru împilări remase sanetosu la trupu, nervos la bratie, desteptu la minte ca rarul altu poporu, remase „Romanu verde ca stejarulu”; că în fine pre acést’a cale a progresarei în cultura și civilizațiune voru ascură mai nimeritu viitorulu charei nostre natiuni; de-ci închina pentru acést’a și pentru speranții ei, — junimea rom. Totu Dsa mai închină pentru M. Sa imp. Franciscu Iosifu I. și pre înalt’a casa habșburgică; cum și pentru onor. D. C. Pesiacoșu și comerciantii rom., represintati prin OO. DD. I. Muresianu și I. Perlea și altii. D. C. I. Aronoviciu aretă cu multu spiritulu rol’a frumosa, ce a jucat în decursulu istoriei femeii’a, și-redică de-ci toastulu său pentru femeile rom., represintate pentru prim’a ora la banchetulu junimei de aici prin onorabilea socia a d. Grunu, farmaceutu și medicinist. D. B. Rătecu toastăse înca odată pentru imperatul nostru și apoi ca fiu alu Romaniei pentru Carolu I. Domnulu Romanilor. Toastele tote fure urmate de aplauze insufletite; aceste înse devenira frenetice, cându d. G. Rusu scolandu-se, închină întru sanetatea marini-mosiloru spriginitori și binefacutori ai societății „Romania”, era specialminte pentru „protectorele fondului ei și tat’a juni-

opiniune despre Romanii de aici, și acéstă de la unu timpu încoace s’a și popularisatu și atentiunea lor s’a întorsu cătra aici. Nu numai atât’a, dar’ la 1859 cându se serbă unirea aici, Rumeliotii în multe parti au aflatu despre acéstă era-si d’in diuarele grecesci, și poetii populari au cantat’o și acolo și s’au ridicatu toasturi pentru prosperitatea Romaniei, fără ca să scie nimene de aici. De atunci ide’a deveni comună la toti Rumeliotii, că au și ei regatu Romanescu aici, și că pentru Romani aici este vatr’a invetiaturii natiunale și că prin ajutorulu Romanilor de aici voru deveni și ei în curendu liberi. Dovada atâti teneri, cari de acolo veniau în Bucuresci spre a învatiă carte Romanesca.

V.

Rumeliotii, după istorici, se afirma că sunt d’in Daci’a Traiana. Pe la 270 după Christu, imperatul Aurelianu, vedindu neputința de a reziste la torentele barbariloru cari neconținut navaliau în Daci’a de la Marea-Negră, a fostu silitu spre a nu si-perde în vanu legiunile, să treacă împreună cu ele Dunarea și să ocupe Moesi’a, pe care o numi Daci’a Aureliana. — Mare parte d’între locuitorii Daciei au trecut d’încolo de Dunare, și mai cu seama acei cari aveau ce perde. Fiindu navalirile continue și pradaciunile dese de cătra barbari, și emigrările d’încolo de Dunare unde eră mai multa siguranță, trebuie să fi fostu și ele continue. Numai asiă ne potam da seama de marele numeru de Romani care se afla și pana în diu’a de asta-di în Turci’a. Romanii Aureliani cari au fugitu de barbari, nu trece multu și vedu că în nou’a lor patrie afla alti inimi și mai crunti. Acești-a sunt imperatii Greci-Byzantini, cari prin abuzuri de totu felulu silescu pe Romanii Aureliani să se rescole, și să deă man’a cu Bul-

mei” d. G. B. Popovits, care zelosu barbatu și în tempulu mai prospetu colectă depre la cunoscutii săi alti 1,500 franci pre sém’a „Romaniei”. Asemenea au mai redicatu toate bine sentite și scomotosu aplaudate dd. I. G. Baritiu, Aur. Isaacu și B. Rătecu pentru barbatii adevăratu romani, cari cu tote midiucolele legali se lupta pentru cultivarea poporului rom. și recunoșterea sacreloru lui drepturi, cum și pentru clerulu rom.; C. Bumbacu întru memori’a lui A. Pumnulu și pentru multu meritat’a familia Hurmuzachi; Gregoroviciu, Neagoe, Oncu, pentru barbatii invetiamentulu și ai literaturii, și pentru sororile asociatiunii romane; pre urma Piteiu pentru comitetulu banchetulu.

Se pareă înse, că nu numai mic’a societate „Romania” ci întreg’a romanime serbeza d’împreună cu bravulu său teneretu. Documentu telegramele numeroase ca nici odată, cari soșiău pre totu miutulu și prelegundu-se adageău nespusu de multu la entusiasmulu generale, ce domniă în sala. Telegramemele, 12 la numeru venira de la următorii p. t. dd.: I. G. Sbierea și Iancu Zota d’in Cernauti („Uniti în sentiri, cugote și fapte, curundu ajunge-vomu consolidarea visata și prosperitatea dorita; anul nou fia ni la toti de bunu auguri; traesca junimea rom., fal’a și speranții’a noastră”); Denisianu, în numele junimei rom. de la Sabiu; L. V. Popoviciu, v-presiedinte în Pest’a; Dr. Goilașu și Dr. Prunculu, d’in Botosiani în Romani’a; Teocharu Munciu cu Menodor’a Teocharu, d’in Brasiovu; Dr. Zotta și amici, d’in Cernauti; Negruzzi, d’in Berolinu; Dr. Iosifu Gallu, secretariu în Pest’a; Dr. I. Ratiu, în Turd’a (într’alte roga, să se primescă și toastulu d. sale „în veci să traesca Romani’a”); A. Romanu, în Pest’a (poftesce protecțiune divină Romaniei mari, prosperare Romaniei mice (soc. de Vien’a) și salutare fratiesca zelosiloru ei membri) B. G. Popovits, d’in Craiov’a; Adrianu d’in Botosiani, în numele societății domnieloru sale, ce eră pre atunci de asemenea adunata. — Se mai cetira câte-va adrese prea insufletitorie, îndreptate cătra societate d’in partea dloru I. C. Drăgescu, medicinist în Turinu, și G. I. Plesia, jurist în Lipsa; cum și de la prea demni barbati ai natiunei, frații Eud., Georg., Nic. și Alesand. Hormuzachi o epistola, în carea cu parere de reu anuntia, că morbulu greu, de carele patimesce deja de multu tempu prea onor. lor frate Const. Hormuzachi, i-impedea de a potē participă la serbatoarea junimei, carei i-striga d’in anima romana unu „să traesca.”

Dar’ se apropia 12 ore, mediulu anului vechiu și nou Acumu d. presied. A. Muresianu scolandu-se, perorēza orațiunea sa festiva, în carea cu cuvinte bine-sentite reprivindu la trecutulu poporului rom. și la deșeptarea lui prin barbatii geniali, alu caroru spiritulu traiesce și va trăi în noi purure, îndemna pre junii săi confrati la lucru cu diligenția, spre a adună lumina și a respandî în bravulu nostru poporu; într’acést’a înse roga, ca să nu deă uitărei neci pre unu momentu admonitiunea postului „Uniti-ve în cugetu, uniti-ve în sentiri”; i pare că vede umbrele strabuniloru radicandu-se și dogenindu-ne: „Fiti un’a, Romaniloru, că-ci desbinarea voastră a fostu totdeun’a caderea voastră!” dreptu ce ofteza, ca anul nou să ne afle uniti într’u nesuintiele nostre pentru romanismu. Responsulu la acéstă cuvintare insufletitoria d’in partea adunării fu unanim’a intonarea a imnului natiunale „Deșeptate Romane”, cantandu-se strofa prima și strofa „Romani d’in patru anghiuri, acum ori niciodată uniti-ve în cugetu, uniti-ve în sentiri!” — și anim’a palpita și batea cu focu în pieptu la ospeti și la juni și lacrimile curgeău sîroie pre fetie, și imbrățișările fratiesci erău atātu de cordiali, și o voce mistica pareă că-ti șoptesce: Ah, ce poporu frumosu e acestu poporu românesc; ce spectacolu marețiu ar’ fi elu în stare să deă în scurtu tempu Europei și lumii despre ge-

garii și prin mai multe lupte triumfatorice în contr’a osciriloru imperatesci Byzantine, să formeze Imperiulu Romano-Bulgaru, care a fostu atâtea secole terorea Imperiului resariteanu. Nu este locul aici a espune triumfurile ce au avutu și nenorocirile ce au suferitu, luptandu-se neconținut, pana la încetarea imperiulu lor, că-ci ne propunem ca scopu principalu a trată despre poesii’a populară, er’ nu despre istoria. Atât’a numai dicem că, de cându începura inimicitiele pana la caderea imperiulu Romano-Bulgaru, Romanii Aureliani n’au avutu locuințe stabile d’in caus’a deselor devastari; de acé’a cându încetă viații’a lor independentă și se liisicira, altii au remasu în Bulgari’a, parte în Traci’a, parte în Macedoni’a, parte în Iliri’a parte în Albani’a, parte în Epiru, Tesali’a și Greci’a. De acé’a cronicarul Byzantinu Chalcondylis, vedindu acele locuri pline de Romani a scrisu „Από Δακίας ἐπὶ Πίνδον τὸ εἰς Θεσσαλίαν καθ’ ἕκαστον ἐθνὸς Βλάχοι” adica d’in Daci’a pana la Pindu, care se scobora spre Tesali’a, locuesce natiunea Vlahă, Romana. Byzantinii au numitu Rumeli’a, adeca locurile ocupate atunci de Romani, Μεγάλη Βλάχια, adeca Romani’a-Mare, și partea de susu a Greciei de asta-di afara de Peloponeșu, o numiau Μικρὰ Βλάχια, adeca Romani’a Mica.

VI.

Înainte înse de trecerea Romaniloru Aureliani d’încolo de Dunare, adeca în Rumeli’a se scie *) că multu de mai înainte se aflau în Achai’a (Greci’a), Iliri’a și Macedoni’a, multi

*) Vedj „Res gestae divi Augusti ex monumentis An-cyrano et Apolloniensi, edidit Th. Mommsen Berolini ap. Weidmanns 1865.

nialitatea și virtutea sa antică română, dacă elu si-ar’ sci macaru în momente supreme domină principalulu pecatu stramosiescu, discordi’a! . . .

Petrecerea animată mai dură înca câte-va ore, în care restempu junimea, aducundu-si a minte de dîs’a Horatiana: „Nunc pede libero pulsanda tellus”, improvisă și execută salturile natiunale „Hora”, „Romania” și altele. Ospeti și junime abiă la 3 ore de demanția se încumetara a se despartî de olaltă, și atunci înca pr’între aclamatiunile cele mai entusiastice pentru patria și natuine, și ducundu fiecare în peptu-si, pre langa una suvenire dulce neuitabile debuna-séma și propusulu firmu, de a lucră în anulu viitoriu cu poteri încordate, și a aduce tote sacrificiele posibili pre altariulu „mosiei” stramosiesci pentru rădicarea și înflorirea bravei gîntei romane. — tu.

Est r a s u

d’in Procesulu verbalu alu ședinții Societății „Transilvani’a” ținuta în 15 decembrie 1868.

D. presiedinte alu Societății aduce la cunoscuti’a comitetulu, cum în ședinții Senatulu d’in 39 noemvre a. c., d. Senatoru Generalu Telu, cu ocașiunea deșbaterii adresei, s’a redicatu cu violentia asupra Societății Transilvani’a. Se dă citire părții de discursu alu dlui Telu, relative la societate. (Monit. Of. No. 273).

D. presiedinte constata cu fericire, că atacurile violinti a le Generalulu Senatoru n’au gasitu nici unu eco în Senatulu Romaniei, și este incredintiatu, că onorabili alegatori de Mehediuti înca nu-lu voru potē felicita pentru asemeni cuvinte. Cu tote aceste-a d. presiedinte, în lips’a Comitetulu, a credintu a fi de detori’a sa a publică unu articolu aperatoriu în Romanulu d’in 8 decemvre (reprodusu în Sentinela No. 177, în L’Etoile d’Orient No. 34 etc.) sub titlu: Generalulu Telu și Societatea Transilvani’a în Senatu. Mai încolo, d. presiedinte areta Comitetulu că editiunea francesă a Monit. Of. No. 2, publica partea relativa a discursulu dlui Telu în o traducere de totu infidela, traducere după care Societatea noastră se denuncia ca Societate secretă și politica, că ajutorulu Studentiloru e pretestu, er’ nu scopu și unde în discursulu Originalu se dice: Acéstă Asociatiune a stipendiatu doi și trei studenți, în frantiusesce se traduce: „Des sommes considerable ont été percues et deux ou trois étudiants seulement ont recu de secours. Qu’at-on fait du reste? Voila les manoeuvres etc.” adeca: sume considerabile s’au adunatu și numai doi și trei studenți au primitu ajutorie. Ce s’a facutu cu restulu? Éca manoperele etc. lasandu d. Telu a se întielege, că restulu baniloru s’a întrebuintiatu spre scopuri revolutionarie.

Dupa deliberatiune mai îndelungată, d. Hajdêu propune, ca comitatulu să desmintă cuvintele d-lui Generalu Telu, constatandu-se totu d’o dată, că Societatea nu i-ar’ face onorea de a-i respunde, dacă n’ar’ consideră în person’a dsale pre unulu d’in reprezentantii natiunei, care a voit să profite într’unu modu putienu delicatu de privilegiulu ce are în calitatea sa de Senatoru: de a nu potē fi trasu în judecata, de alta parte propune d. Hajdêu, ca Comitatu să proteste în numele Societății, în contr’a modulu perfidu în care editiunea francesă a Monitorulu Oficialu a avutu malitiositatea de a traduce discursulu d-lui Senatoru Telu, dandu pasageloru relative la

alti Romani veniti acolo său bine trimisi d’in Itali’a de a dreptulu, în cea mai mare parte colonie militare. Cu aceste colonie numeroase, pe care și asta-di potē să le distinga cine-va după diferințiile dialectice ce se observa, s’au amestecat, Aureliani în multe locuri, dar’ mai cu seama în Macedoni’a Rumeliotii sustienu acést’a, și dau ca proba caracterulu și aplicările colonieloru militare d’in Albani’a, Epiru, Tesali’a și Greci’a, aplicari spre viața reshoinică și independentă, ceea ce difere de a-le Romaniloru d’in Macedoni’a, Traci’a și Bulgari’a, care tindu spre viața pacifică și comercială, și într’adeveru d’in Macedoni’a au esitu negutatori mari, precum mai multe familie cunoscute d’in Austri’a și Romani’a doviescu. D’in celelalte provincii au esitu omeni mai multu militari, barbati însemnati în resboe forte populari la Rumelioti, cantati mai toti în cantecele populare, și cari au jucat mare rol și înainte de revolutiunea Greacă și pe cătu a ținutu revolutiunea; multi d’in acesti-a traescu și asta-di forte bețrani în Greci’a, pensiunati de guvernulu Grecescu și forte onorati; er’ cei morti au statue și efigie; er’ cându cine-va deschide istori’a revolutiunei grecesci, i vede imortalisati și divinisati de Greci și comparati cu nume ilustre antice a lui Theseu, Achile, Leonida, Miltiade, Themistocle etc. — d’in Romanii de aici credu că forte putienu sci aceste. D’in aceste provincii au esitu și omeni de statu, omeni de litere, și chiar’ poeti, cari au scrisu în grecesce, și cari prin posesiile lor entusiastice au pregatitu poporele la revolutiunea greacă, precum, Riga Velestinliu, Zalocosta coronatu de atâtea ori la concursuri poetice de Academi’a d’in Aten’a și altii.

(Va urmă.)

Societatea „Transilvania“ unu sensu si mai calomniosu de cum avusese ele in ins'a-si gur'a oratorului, ceea ce este cu atât mai gravu, cu cât prin caracterul său de oficialitate si prin universitatea limbii sale, această foia este menita de a acredita in strai-netate asertiunile cele mai false asupra naturii si scopului Societății noastre. Asta protestatiune, dîce d. Hajdêu, pre de o parte sê se publice prin tote diariile, ér' pre de alt'a, prin organulu d-lui presiedinte alu Societății sê se aduca la cunoscintia d-lui Ministru de Interne, spre a se obtienè ast-felu o cuvenita rectificare intru câtu se atinge de editiunea francesă a Monitorulu Oficialu.

D. Profesoru Robescu, Lazarescu si alții propunu ca comitatulu, pre langa cele propuse de d. Hajdêu, sê arete si sumele ce au intratu pana acum la societate, precum si numerulu membriloru societății.

In urm'a acestoru propuneri.

Comitatulu in unanimitate decide:

1. Sê se asiedie la dosaru pre sciintia, Monitorulu Oficialu No. 273 Moniteur Roumain No. 2; Romanulu d'in 8 decemvre, precum si alte foie relative.

2. In câtu pentru cuvintele rostite de d. Generalu Telu, si traducerea si mai calomniosă facuta in editiunea francesă a Monitorulu, comitatulu nepotendu trage in judecata pe unu Senatoru, se marginece a protesta, respingandu calomniile ce s'au redicatu asupra societății.

In adeveru, scopulu societății „Transilvania“ este ajutorulu studentiloru romani, lipsiti de midiloco.

Societatea declara de calumniatori pe cei ce ar supune ori-ce alte scopuri straine institutiei ei.

Societatea are Statute. Statutele ei suntu publicate si cunoscute de tota lumea: ele suntu recunoscute si aprobate prin decretu domnescu.

Tote lucrările societății, ale comitatului si ale adunării suntu publice. Totulu se face pre facia, nimicu in secretu.

Dupa cum se vede d'in Actele societății dejă publicate, si a nume d'in bilanciulu casiariei, verificatu de adunarea generale a societății d'in lun'a septemvre, sum'a totale a baniloru intrati in cursulu anului 1867—68 este de lei vechi 165,692 par. 13; sum'a totala a cheltuelorului lei vechi 12,452 par. 24; ast-felu averea curata a societății e in suma de lei vechi 153,239 par. 29. Asta avere consista cea mai mare parte in bonuri ale tesaurulu publicu, ér' parte in numerariu. că-ci banii societății se depunu, spre mai multa securantia, la visteria Statului cu 8%.

Tota această suma s'a adunatu de la 1247 membri si de la diferiti donatori.

Conformu statutelor, stipendie nu sê potu da de câtu d'in procentele fondului. Era procentele fondului realizatu pana acum si ascuratu, precum s'a dîsu, la visteria Statului de abiă dâ sum'a necesaria pentru trei stipendie de câte 150—200 galb. pe anu, stipendie, cari s'a si impartitu in tomn'a anului currentu.

Despre tote aceste-a se pote incredintia ore-cine parte d'in registrele casiariei centrale ale ministeriulu de finance, parte d'in registrele casiariei societății precum si d'in tote actele societății dejă publicate si cari si in originalu stau la dispozițiunea ori cui ar dorî sê le vedea.

Sumele ce au mai intratu la societate in lunele d'in urma se voru cercetâ si verificâ la adunarea viitoria ce are sê se tienă in lun'a ianuaru 1869.

Acăsta declaratiune si protestu se va publica prin diuare, totu odata se va comunicâ si d-lui Ministru de interne, spre cuvenita verificare in editiunea francesă a Monitorulu Oficialu.

3. Remane rezervatu adunării generale a societății a lua ver-ce alte mesure ar' gasi de cuviintia pentru satisfactiunea sa contra acestoru atacuri la care a fostu espusa.

Datu in siedintia Comitatului Societății „Transilvania“, Bucuresci 15 decemvre 1868.

(Urmeza semnatura).

(Libertatea.)

Discursulu Dnului Ionu Brateanu d'in siedintia de la 28 decemvre st. v. a camerei deputatiloru.

(Urmare.)

D. I. Ghica. Ceru cuventulu.

D. I. Bratianu. Intielegu pe onor. d. Mavrogeni candu vine a si, apera administratiune sa, atacandu intru unu modu forte delicatu, dupa educatiunea d-sale, administratiunea care i-a succesu; lu intielegu se caute a ingrennâ mai multu administratiunea nostra si se usiureze pe a dumnealui. Asiu fi intielesu forte bine si pe d. ministru actuale de finance, daca d-sa ar' fi venitu sê dica, că amu ordonatu mai multu de câtu creditele care au fostu incuviintiate de Camera, si că cu această amu ingrennatu situatiunea financiara a tieriei. Dar' n'am

ordonatu, domniloru, nici o par'a mai multu de câtu ceea ce a fostu prevediutu in budgetu său prin creditele estraordinare votate de Camera. Numai candu va veni d. ministru de finance se arete că noi, afara de acele budgete si acele credite, am facutu cheltueli prin care s'ar' fi ingreuiatu datori'a flotanta, atunci numai am fi potutu noi fi in jocu. Pote sê aduca si situatiunea financiara, această totu n'o va potè dovedi.

Prin urmare, domniloru, person'a mea e afara d'in cestiune; si daca am luat cuventulu, a fostu ca sê aretu, că situatiunea financiara, nu numai d'in punctulu de vedere generalu, dar' suptu tote privintiele, este forte avantajoasă si, cum a dis'o si onor. d. presiedinte alu consiliulu, chiar' multe State mari d'in Europ'a nu au mai echilibrate budgetele lor de câtu noi; si nici datori'a flotanta n'a ajunsu astu-felu, ca sê pota sê ingrigesca pe cine-va. Cu această eu nu dicu, că nu trebe ca situatiunea nostra financiara sê ne fia bine cunoscuta, dar' ceru sê o cunoscemu intru unu modu astu-felu, in câtu nimeni sê nu cada in erore si sê nu dea locu acelor'a, cari cu intentiune ar' voi sê maresca lucrurile in reu si se exploateze cifrele, sê nu le dea ocaziune sê arunce grija in spiritulu tieriei intregi.

Vorbindu de datori'a flotanta, d. ministru de finance a dîsu, că această detoria este o mare greutate si că ar' trebui sê cautamu, ca intru unu timpu câtu de scurtu sê o licuidamu si sê facemu ca aceste capitaluri sê devie disponibile omeniloru, pentru alte trebuintie.

Domniloru, noi credu că cu totii ne cunoscemu tier'a forte bine, si de aceea ve intrebu: care suntu capitalurile care gasindu o alta intreprindere, ar' veni la visterie ca sê fia date cu 8 la suta, de vreme ce in piacia doband'a se platesce cu 10 si 12 la suta? Ei bine, domniloru, capitaluri cari se depunu in cas'a Statului, sêu că gasescu o garantia mai mare aci, sêu că nu gasescu locul unde s'ar' potè asiedia mai bine.

Soiti, domniloru, ce s'ar face candu s'ar pretinde ca Statulu sê fia totu de-un'a in pozitiune de a plati la terminu bunurile sale; si, cu tote că d. Mavrogeni a dîsu că aceste bonuri facu se avemu totu de-una o situatiune incurcata, dar rogu pe d. Mavrogeni si pe toti acei-a, cari au bonuri de tesauru, se declare, daca unulu care a avutu unu bonu scadiutu si care s'a adresatu la mine, ca sê lu-platescu sêu sê lu preschimb, nu i-amu platitu sêu nu i'amu preschimbatu indata? Negresitu că eu, ca ministru de finance, amu preferitu sê nu staruiesca a si-lua banii, ci a si-preschimbâ bonulu, dar numai vedindu că i lu-potu plati indata, l'a preschimbatu. — Apoi, domniloru, daca aru fi ca, dupa sistem'a dvostra, sê nu fia de locu nici o datorie flotanta cu bonuri de tesauru, atunci aru trebui mai antâiu sê vie d. ministru alu financiiloru si sê ne dica, că avemu o casa in care sê depunemu tote capitalurile cele mici si apoi, adunandu-le tote sê le iâ si sê le duca la banc'a de scomptu si de circulatiune; dar fără această sê se pretinda la noi, — cari amu devenitu o societate care a luat o desvoltare atâtu de mare in comerciu si in industrie, — sê nu fie nici o datoria flotanta si apoi sê se pretinda inca o tote platile sê se faca la momentu si numai in moneta sunatore, această, domniloru, nu se pote nu numai la noi, dar ori si unde o fi, fiindcă mai in totu de-una la monet'a sunatore, procentele suntu induoite si inpatrite, si de aceea nu se pote nici o data ca statulu sê platesca regulatu in numerariu tote datoriile sale numai d'in incasarile dîlnice ce-i vinu; de aceea toti au recunoscutu necesitatea stabilimentelor de creditu publicu si a recunoscutu intru unu modu asiă de avantajoasă pentru statu, in câtu statulu mai că nu platesce nimicu pentru avansurile ce i se facu.

Dar' domniloru, o se aveti in curendu sume insemnate, de milioane de bonuri rurale, care se voru vinde cu unu scomptu si deca veti avè o banca de scomptu si de circulatiune, precum este in Prussia si in alte parti, ei bine acele bonuri s'ar' depune lesne in ace'a banca si s'ar' preface lesne in bani si cu acest'a operatiune statulu, ca si particularii, pentru tote avansurile ce s'ar' face nu ar' plati nimicu; ar' potè sê se mobilizeze valori care asta-di stau inchise in ladi; tote acele obligatiuni de sute de milioane ar' pote sê devia unu midilocu de transactiune dîlnice, prin desvoltarea cea mare ce ar' lua prin banc'a de scomptu si de circulatiune; asemenea tote capitalele, care asta-di nu sersescu de câtu numai pentru mari operatiuni, atunci ar' potè sê intre in tote operatiunile dîlnice ale tieriei. De aceea dar' dicu că, pana candu nu veti veni sê faceti aceste stabilimente, pana atunci nu poteti ajunge a avè o ordine in finance asiă cumu o cereti, fiindcă atunci ar' trebui sê aveti capitale incasate de milioane, care sê nu produca nimicu, dar' care ar' costâ pe Statu multu mai multu de câtu lu-costa asta-di dobandile dîlnice.

Si apoi sciti ce s'ar' intemplâ, candu dvostra veti decide a se face unu imprumutu sêu a se pune o noua impositiune, pentru ca sê platimu datori'a flotanta? S'ar' intemplâ ce'a ce s'a intemplatu la 1866, candu s'a facutu imprumutul Oppenheim, că-ci ce s'a facutu cu acelu imprumutu alta, de câtu s'a platitu mandatele ce erau in suferintia si bonurile de tesauru, si toti banii acei-a s'au dusu apoi la straini: astu-felu că ei au intratu pe o parte si au esitu pe alt'a.

Êta dar' in ce ne-a folositu acelu imprumutu pe noi, pe tesaurulu publicu, si cum a adusu elu usiurintia starii financiare a tieriei.

Ei bine, domniloru, daca noi amu fi avutu stabilimente de creditu, toti acei bani aru fi remasu in tiera si ni s'ar' fi strinsu de capitalistii nostri; toti acei cari ar' fi avutu bani,

aru fi cumpertu bucuros obligatiunile acelu imprumutu, care s'a emis cu 54 la suta si pe care publiculu lu cumpara asta-di cu 80 si 87 la suta, si avantagiulu ar fi fostu, că celu putienu toti acei bani aru fi remasu in tiera si tote acele mari folose aru fi fostu pentru capitalistii nostri, amintindu că si in casulu acelu imprumutul s'ar' fi facutu cu acelea-si conditiuni. Prin urmare tote acele capitaluri, care ar remanè la noi, ar veni a inlesni operatiunile dîlnice d'in tiera, pentru că inca o data ve spuui, că, asiă cum stau asta-di in tiera nostra, capitalurile nu se duc la ministeriulu de finance: de câtu numai atunci, candu acele capitaluri nu si-gasescu nici securantia nici interesulu lor in operatiunile particulare.

Si eu, domniloru, suntu de parere, cum a dîsu onor. d. Mavrogeni, sê cautamu a usiurâ bugetulu, si mi-pare forte oiudatu cum onor. d. ministru de finance a statu ca spectatori la discutatiunea bugetului, că-ci dlui, fiindu ingrigitu de situatiunea cea grea a financiiloru, aru fi trebuit sê fi venitu sê ne propuia reduceri, ca sê nu ne dica sê avemu recursu nici la imprumutu, nici la imsiotiuni nooe.

Daca noi am votatu cheltueli mari si resurse nesecure de implinitu, d-sa sciindu că acele resurse suntu fictive, cum dîce onor. d. Mavrogeni, si prin care s'aru ingreuiâ si mai multu situatiunea detoriei flotante, potè sê vina sê ne propuna reducerea cheltueliloru in proportiune cu acele resurse pe care d-sa le-ar' crede că suntu reale.

D-loru asiă avè multe de dîsu in privintia acelor'a, care au venitu a ne acusâ aci fiindu că onor. d. ministru de finance a avutu amabilitatea se ateneze ore cumu asta-di dîsele d-sale de éri, totu-si inse aplausele entusiaste de éri d'in partea acelor'a, cari in totu deuna au sustienutu, că noi aducemu ruin'a financiiloru tieriei, si cari suntu omeni forte inteliginti, negresitu ne dovedescu, că cuvintele acelea nu au fostu in favorea nostra. — De-si asiă avè si eu cuventu sê viu a discutâ asta-di cele ce s'au facutu sub administratiunea ministeriulu care ne a procesu, ce deficitu a lasatu, câte capitaluri s'au intrebuintiatu si ce s'a facutu sub acelu ministeriu cu acele resurse; inse, fiindu c'am vediatu atâtu pe d. ministru financiiloru câtu si pe d. presiedinte alu consiliulu, că voiesce sê potolesca discutatiunea, mi-ar' fi cu greu sê me puiu pe acelu terem; că-ci, fiindu vorb'a de unu membru alu guvernulu actualu, am face — d'intr'o discutatiune privitoare la guvernulu care ne a procesu, — o lupta intre noi, si ve marturisescu, dloru, că nu avemu această intentiune. Totu ce am voit a fostu sê dovedescu că starea nostra financiara si datori'a flotanta au e nici de cum ingrigitoria, că nu s'a gasitu si nu se pote gasi nici o suma intrebuintata afara d'in lege, că o mare parte d'in datori'a flotanta si-are resursele sale, si astu-felu tier'a nu va fi in necesitate sê faca noui sacrificie pentru plat'a datorie flotante, si in fine că cifr'a aretata de d. ministru de finance, că s'a adausu la datori'a flotante de la 1-a ianuaru pana la 15 noemvre de 6.000.000 lei, sêu că este o erore sêu ca...

D. ministru de finance. Trei milioane nu siese.

D. I. Brateanu. Eramu securu că trebe sê se fia o gresie! Totu asiă am esplicatu si eu la toti; inse sê vede că esplicatiunile date éri nu au fostu destulu de lamurite, căci chiar' in procesulu verbale, ide'a e redactata astu-felu in câtu resulta cifr'a de 6 milioane. Dar' acum'a de ore-ce s' constatare chiar' de d. ministru de finance, că cifr'a e numai de 3 milioane, si această o sciu si eu, atunci am onore a ve spune, că unu milionu si jumetate s'a platitu lui Oppenheim la Paris si unu milionu si jumetate s'a platitu la Berlinu, ar mele si munitiunile de resbelu, care suntu pe drumu si care d'in fondulu de 5 milioane si atâtea mii votate de Camera d'in datori'a rusesca.

D. A. Lahovari. — Acestea nu suntu cifre prevediute in budgetu,

D. I. Bratianu. Nu, e unu votu estraordinaru alu Camerei; dar' desfidu pe ori cine sê spuna daca in termenul de trei zile, in care trebui sê se tramitemu la Berlinu si Londri aceste sume se poteau gasi in casa, atuncea ar' trebui sê avemu totu de-un'a milionu care se stea in ladi pentru asemenea casuri. Si de aceea am dîsu, că ori-ce guvern u va fi silitu sê aiba recursu la asemenea detorii, că-ci unu Statu nu pote avè la totu momentulu milioane disponibile in casa.

(Va urmâ.)

Sciri electrice.

Parisu, 19 ian. „Patrie“ dîce: Rangabé scrisu la Aten'a intru unu tonu de conciliatiune „Public“ spune: Membri conferintiei voru conveni adi pentru a prevedè documintele cu suscrierile sale Pasi'a Djemilu va suscrie protocolulu, dar' conclusele ba. Conferintia se considera pre sine de permanenta pana la venirea responsuriloru d'in Turcia si Greci'a,

Madridu, 19. ian. Dintre 350 reprezentanti ce suntu a se alege in tota Ispania, precum se crede 300 voru fi monarcisti, 30 republicani si 20 bononisti.

Parisu, 21, ian. Plenipotentiatii suscriseru protocolulu conferintiei in siedintia de éri.

Proprietariu, redactoru respundietoriu si editoriu:

ALEXANDRU ROMANU.